

‘Indonesiërs zijn meer bezig met de toekomst’

AMBASSADEUR NIKOLAOS VAN DAM IS VERSLINGERD AAN INDONESIA. IN TOENEMENDE ISLAMISERING VAN HET LAND GELOOFT HIJ NIET.

H

Jan Lepeltak in Jakarta
Foto's Kemal Jufri/Polaris/HH

ij geeft zijn toespraken steevast in het Indonesisch, spreekt vloeiend Arabisch met moslimleiders, en loopt alle

borrels en recepties in Jakarta af. Na vier jaar Jakarta wordt ambassadeur Nikolaos van Dam (1945), Koos voor vrienden, door de Indonesiërs op handen gedragen.

Zijn eerste aanraking met de Indonesische cultuur was in de jaren vijftig in zijn geboorteplaats Amsterdam. Met grote ogen bekeek de jonge Van Dam een show van de oosterse danser Indra Kamadjo, wiens zoon bij hem in de klas zat.

Dat de Nederlandse ambassadeur oprecht is geïnteresseerd in de Indonesische cultuur bleek in 2009, toen president Susilo Bambang Yudhoyono een wajangvoorstelling in zijn paleis organiseerde. Als langstzittende ambassadeur in het diplomatieke gezelschap zat Van Dam het dichtst bij de president en zijn ministers. De avond duurde voort, en tijdens onderbrekingen begaven steeds meer ambassadeurs zich discreet in de richting van de uitgang. Om vier uur 's nachts zat Van Dam nog als enige diplomaat van het poppenspel te genieten. Indonesische ministers staken hun duimeu omhoog.

Volgens de ambassadeur is er sprake van uitstekende Nederlands-Indonesische betrekkingen. ‘Beide regeringen hebben in 2005, na de morele en politieke aanvaarding door Nederland van de Indonesische onafhankelijkheidsdatum van 17 augustus 1945, officieel besloten een streep te zetten onder het gezamenlijke, pijnlijke verleden. Geen ander Europees land onderhoudt zulke intensieve en vriendschappelijke betrekkingen met Indonesië.

Bijna alle ministers kennen elkaar persoonlijk.’

De afgelopen vier jaar heeft hij 30 van de 33 Indonesische provincies bezocht, een unicum voor een ambassadeur. Tot zijn grote verrassing wordt hij in kleine dorpjes geregeld in het Nederlands aangesproken. ‘Maar het aantal Indonesiërs dat nog Nederlands spreekt, wordt steeds kleiner. Het is een uitstervende generatie, die in de Nederlandse koloniale tijd tot de elite behoorde. Zij spreken een mooi ouderwets soort Nederlands dat je ook in Nederland steeds minder hoort.

‘Het lijkt soms alsof Indonesiërs zich niet al te zeer bekommeren om het koloniale verleden. Zij houden zich over het algemeen niet zo sterk bezig met hun eigen geschiedenis en richten zich vaak meer op het heden en de toekomst. Soms denk ik wel eens dat Nederland zich er meer mee bezig houdt dan de Indonesiërs zelf.

‘Toch werd ik onlangs getroffen door een hoofdredactioneel artikel in de Indonesische krant *Tempo*, van Gunawan Mohammad, een prominente Indonesiër met wie de ambassade en ikzelf al jaren goede contacten onderhouden. Hij vroeg zich af welke gedachten er door zijn vaders hoofd mocteu zijn gegaan vlak voordat hij door de Nederlanders werd geëxecuteerd. Hij had daarover nooit eerder met een woord tegenover ons gerept en is bij onze ontmoetingen altijd vriendelijk en voorkomend geweest. Ik ken andere bevriende Indonesiërs met een soortgelijk verleden.’

Hoewel de interesse voor islamitische geschriften in Indonesië aanmerkelijk is toegenomen, bemerkt ambassadeur Van Dam geen nieuwe islamisering op de archipel. ‘De meeste Indonesiërs – meer dan 90 procent – zijn al moslim. Je kunt moeilijk zeggen dat de mensen meer of minder islamitisch worden wanneer zij het al zijn. Er zijn na-

Nikolaos van Dam

Geboren in 1945 te Amsterdam

1977 Promoveerde na studies Arabisch, en politieke en sociale wetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam

1983-1985 Chargé d'affaires in Libië

1988-1991 Ambassadeur in Irak

1991-1996 Ambassadeur in Egypte

1996-1999 Ambassadeur in Turkije

1999-2005 Ambassadeur in Duitsland

2005 tot heden Ambassadeur in Indonesië

Van Dam werd in 1991 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau. Daarnaast schreef hij een boek over zijn diplomatieke loopbaan in het Midden-Oosten: *De wrede die niet kwam. Twintig jaar diplomaat in het Midden-Oosten* (Amsterdam, 1998).

tuurlijk altijd verschillende en wisselende gradaties van vroomheid. Maar dat vertaalt zich niet in de politiek, zoals ook bij de verkiezingen in 2009 weer is gebleken. De zogenoemde islamitische partijen wisten maar weinig stemmen te verwerven.'

Koos van Dam was op 17 juli 2009 net in Nederland, toen zijn mobiele telefoon ging. Op een steenworp afstand van de Nederlandse ambassade hadden twee islamitische zelfmoordterroristen zichzelf opgeblazen, in twee westerse hotels. Onder de dodelijke slachtoffers bevond zich ook een Nederlands echtpaar. 'Ik constateer dat bepaalde kopstukken die verantwoordelijk worden geacht voor die terreuraanslagen niet uit Indonesië kwamen, maar van buiten het land.'

Van Dam wijst bovendien op historici die benadrukken dat terrorisme en geweld tegen buitenlanders helemaal niets nieuws zijn op de archipel. 'De

opstanden in Nederlands-Indië hadden meer te maken met verzet tegen de buitenlandse kolonisator dan met de islam. De leden van verzetsbewegingen in Indonesië waren in meerderheid moslim, omdat de bevolking in overgrote meerderheid moslim is. Maar in niet-islamitische regio's was er net zo goed verzet tegen de Nederlandse koloniale overheersing. Ook op Bali en in de christelijke regio van het Tobameer, om een paar voorbeelden te noemen, was sprake van grote weerstand tegen de Nederlanders. Het is erg in de mode om de islam overal bij te halen, maar vaak heeft de religie er weinig tot niets mee te maken.

'Persoonlijk ben ik erg onder de indruk geraakt van hoezeer de Indonesiërs telkens weer in staat zijn om de meest desastreuze rampen te doorstaan. Het kan een wonder worden genoemd dat Indonesië zich ondanks dergelijke zware tegenslagen telkens weer goed verder heeft weten te ontwikkelen.' ■

GEÏMPORTEERD EXTREMISME

Van Dam wijst op niet-Indonesische herkomst terreurverdachten